

PAPER DETAILS

TITLE: SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE SINIF DIŞI ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİ BASARISINA ETKİSİ

AUTHORS: Nazan Karakas ÖZÜR, Salih SAHİN

PAGES: 324-347

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1487188>

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

E-ISSN: 2147 - 1037

Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Dışı Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi

Nazan Karakaş-Özür
Salih Şahin

DOI:.....

Makale Bilgileri

Yükleme:12/04/2017 Düzeltme:05/08/2017 Kabul:17/10/2017

Özet

Çağdaş öğrenme-öğretme faaliyetleri öğrencilerin aktif kılındığı etkinlikler aracılığı ile yapılmaktadır. Etkinlikler, sınıf içinde ya da sınıf dışındaki başka mekânlarda gerçekleştirilebilir. Sınıf dışı etkinlikler, ders süresi dışında, o dersin hedeflerini ya da içeriğini konu alan bireysel veya grupça yapılan, belirli öğretim tekniklerinin uygulandığı ve belli bir süre için planlanmış tüm öğrenme faaliyetleridir. Araştırma sınıf dışı etkinliklerin sosyal bilgiler dersi başarısı üzerindeki etkisini konu almıştır. Bu çerçevede sosyal bilgiler dersinde, 6 ve 7. sınıf düzeyindeki toplam 4 sınıfta, deney ve kontrol gruplu uygulama ile sosyal bilgiler dersi öğrencilerine başarı testi, öğretmenlerine ve velilere anketler uygulanmıştır. Elde edilen veriler ışığında sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin uygulanmasının öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ders başarısını olumlu etkilemesinin yanında öğretmenlerin bu etkinlikleri sıklıkla kullanmadıkları, velilerin ise başta güvenlik olmak üzere bazı çekinceler içinde oldukları görülmüştür. Bu kaygılarına rağmen veliler, sınıf dışı etkinliklerin uygulanmasının öğrencileri için olumlu olduğunu da belirtmişlerdir. İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde sınıf dışı etkinlikler, ders başarısına olumlu etkileri nedeniyle yaygınlaştırılmalı, öğretmen ve öğrencilerin bu etkinlikleri sıklıkla gerçekleştirebilmeleri için, uygulamayı kolaylaştıracak tedbirler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf dışı etkinlik, Sosyal bilgiler eğitimi, Coğrafya eğitimi.

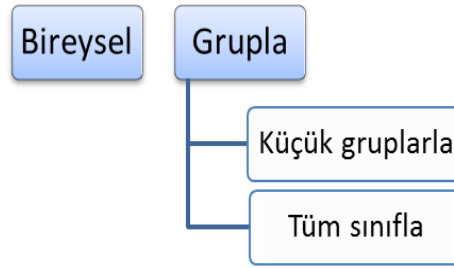
Giriş

Çağdaş öğretim yaklaşımlarında, en çok üzerinde durulan hususlardan biri de aktif öğrenme ortamlarının oluşturulmasıdır. Bu amaçla öğreneni, öğrenme sürecinin aktif bir ögesi yapmak en temel amaçlardan biridir. Öğrenenleri aktif kılmada, öğretim amaçlı etkinliklerin düzenlenmesi önerilmektedir. Etkin öğrenme ortamlarının oluşturulması kalıcı izli öğrenmelerin gerçekleşmesi bakımından da önemlidir. Etkin bir öğrenme ortamı için uygulanan etkinlikler yalnızca sınıf içinde değil aynı zamanda sınıf dışı etkinlik ve uygulamaları da kapsamaktadır. Bu çalışmanın dayanağı, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında (SBDÖP 2005, daha sonra yapılan revizyonlarda bu konu değişikliğe uğratılmamış, 2017 taslak programında da öğrenci merkezli etkinlik temelli anlayış yerini korumuştur) yer alan öğrencilerin sınıf dışında da çeşitli faaliyetlerde bulunmaları ve bunun eğitim-öğretimin bir parçası haline getirilmesi ifadeleridir (MEB, 2005, s. 6). Uygulamada öğretimin sadece sınıf içindeki faaliyetlerle sınırlı kalmaması, söz konusu öğretim programın hedeflerine ulaşması bakımından değerlendirilmesi gereken bir konudur. Okul, eğitim-öğretim için gerekli olmakla birlikte; öğrenmenin gerçekleşmesi için lüzumlu görülen tek mekân değildir. Çünkü sınıf dışında da oldukça geniş ve zengin bir öğrenme ortamı sunan çevreler vardır (Adıgüzel, 2006, s. 33; Morris, 2005, s.42). Bu zengin çevrelerin de öğrenmede kullanılması mümkündür. Böylelikle, örgün eğitim kapsamında sınıf dışında planlanan ders etkinlikleri, öğrencileri aktif kılarak daha etkili ve kalıcı öğrenme imkânı sunabilir (Anderson C., Anderson- Basset, K.M., Gerretson D. and Rabilatta G. 1997; Barth, 1984). Sınıf dışı etkinlikler, uygulanması açısından pek çok zorluğu beraberinde getirirse de elde edilecek fayda açısından kayda değer artılara sahiptir (Akın, 2012; Albayrak, Yıldız, Berber ve Büyükkasap, 2004; Çifçi ve Yurdal, 2016). Sınıf dışında gerçekleştirilecek etkinliklerin, öğrenci başarısı üzerindeki etkilerinin, çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu araştırmada, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6 ve 7. sınıflar seviyesinde yapılan deneysel bir çalışmanın sonuçları paylaşılacaktır.

Sınıf dışı etkinlik, ders süresi dışında, o dersin hedeflerini ya da içeriğini konu alan bireysel, grupça ya da tüm sınıfla yapılan, belirli öğretim tekniklerinin uygulandığı, belli bir süre için planlanmış tüm faaliyetlerdir (Mayoh and Knutton, 1997, s.849). Strauss and Terenzini (2007, s.969) de sınıflandırmada öğrenme alanı olarak sınıf içi ve dışı vurgusunu yapar. Okulun dışında başka mekanlarda yapılan bu etkinlikler, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan etkinlik örnekleri, öğretmenler ile yapılan görüşmeler ve çeşitli literatür taranarak elde edilen veriler ışığında sıralanmıştır. Bunlar, gezi, gözlem, günlük, anket, röportaj, proje, performans görevi, araştırma ve grup çalışmaları olarak belirlenmiştir. Sınıf dışı etkinliklerin öğrenci katılımı açısından da sınıflandırılması söz konusudur. Yabancı kaynaklarda sınıf dışında yapılan etkinlikler ödev (homework), günlük aktiviteler (everday activities) ya da sınıf dışı etkinlikler (out-of-school activities) olarak farklı şekillerde adlandırılmıştır (Hawke, 1974; Mayoh and Knutton, 1997; Roth and Lockwood,

1979). Öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili ulaşılan alan yazında, sınıf içindeki etkinliklerin bireysel, küçük grup ya da büyük grup olarak sınıflandırıldığı görülür (Açıkgöz, 2004, s.204; Başaran, 2005, s.368). Bu sınıflandırmalar ile ilgili olarak *sınıf dışı* ve *okul dışı* kavramlarından hangisinin kullanılması gerektiği tartışmalıdır. Burada *sınıf dışı* tercih edilmiş tanımı da yukarıda yapılmıştır. Ancak alan yazında, kısmen burada çerçevesi çizilen kavramla örtüşen *okul dışı* kavramının (Akın, 2012; Çiftçi ve Dikmenli, 2016; Ertaş, Şen ve Parmasızoğlu, 2011) bazen de *ders dışı* kavramının kullanıldığı görülür (Köse, 2013). Bu çalışmada ders kapsamında yer alan, ama sınıf dışında gerçekleştirilen etkinlikler konu edilmiştir.

Sınıflandırmadaki çeşitlilik, sınıf dışında öğrencilerin daha bağımsız hareket edebilmesi, bulunacağı ve etkileneceği ortamların fazlalığı, hatta çeşitliliği gibi faktörlerin etkisiyle ortaya çıkar. Dolayısıyla sınıf dışı etkinliklerde katılım durumuna göre bir sınıflandırma yapılmasının nedeni, bireysel olan çalışmaların uygulanma biçimi ile tüm sınıfın ya da küçük grupların uygulanma biçimlerinin farklılığına dayanır (Demirel, 2005, s. 115). Belirtilenlerden hareketle; sınıf dışı etkinlikler, öğrenci katılımı esas alınarak sınıflandırılmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Sınıf Dışı Etkinlikler

Bu bağlamda sınıf dışı etkinlikler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir.

1. Bireysel olarak yapılan sınıf dışı etkinlikler
2. Grup halinde yapılan sınıf dışı etkinlikler
  - a) Küçük gruplarla yapılan etkinlikler
  - b) Tüm sınıfla birlikte yapılan etkinlikler (Özür, 2010, s.13).

Bu sınıflandırma sonucunda, etkinliklerin hazırlanması, konulara göre uyarlanması, geri dönüşleri ve ölçme değerlendirme süreçleri de şekillenir. Aynı şekilde böyle bir sınıflandırma ile literatürde adı geçen farklı sınıf dışı etkinliklerin tümü kapsanmış olur. Örneğin bireysel yapılan sınıf dışı etkinlikler bazı ev ödevlerine karşılık gelirken, gezi ve gözlem uygulamaları tüm sınıfla birlikte yapılan etkinlikler içinde değerlendirilebilir. Söz konusu örnekler, geleneksel eğitim sistemi içinde bilinen ve geçmişten günümüze yapılagelen etkinliklerdir. Bunlara ek olarak önerilecek, çoğaltılacak diğer etkinlik türleri, yani yeni program anlayışına uygun, öğrenci merkezli etkinlikler de

sınıflandırma içine alınmış ve genel bir çerçeve çizilmiştir. Sınıf dışı etkinliklerin genel anlamda ele alınması ve tüm uygulamaların bir arada değerlendirilmesini sağlamak için gerekli görülen bu sınıflandırma, araştırma sırasında elde edilen bulgular ışığında gerçekleştirilmiştir.

Sınıf dışı etkinlikler öğrenme/öğretme süreçlerinin bir parçası olarak görülmelidir. Bu bağlamda da uygulaması, sınıfa geri dönüşü ve takibi güçlüklerle dolu olan sınıf dışı etkinliklerin değerlendirilmesi işi de dikkate değerdir. Bu etkinliklerin uygulanması sırasında, ailenin ve çevrenin, öğrencilerin ne öğrendikleri hakkında bilgi sahibi olmaları, öğrencileri gözlemlemeleri, hatta öğretmene, değerlendirmenin bazı aşamalarında yardım etmeleri söz konusu olabilir. Etkinliklerin ölçme değerlendirmesi öz değerlendirme, portfolyo, otantik değerlendirme gibi alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini gerektirir (Akin, 2004, s.16; Bahar, Nartgün, Durmuş, ve Bıçak, 2008, s.III; Boberg, Carpenter, Haiges, and Lundsgaard, 1999, s.10; Kauffman and Moore, 2002, s.291). Burada yapılan deneysel çalışmada bu ölçme değerlendirme yöntemleri dikkate alınmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Öğrenmenin bireyin özellikleri ile ilgili olması gerçeği, gün geçtikçe daha fazla kabul görmekte ve öğrenme öğretme strateji, yöntem ve tekniklerinin de öğrenci merkezli olarak geliştirilmesine neden olmaktadır (Binbaşıoğlu, 1977, s.126; Saban, 2004, s.38; Selçuk, 2004, s.172). Sınıf dışında öğrencinin bireysel özelliklerini daha rahat ortaya koyma şansı vardır. Öğretmenlerin, sınıf dışındaki bir mekânda öğrencilerle kuracağı diyalog onları daha iyi tanımalarına imkân verecektir. Öğretmenlerin hazırlayacağı etkinliklerde kullanacağı yöntem ve teknikleri çeşitlendirme imkânı, mekân değiştikçe artacaktır. Örneğin, drama çalışmalarının sınıf dışı bir mekânda gerçekleştirilmesi ile sınıf içinde gerçekleştirilmesi arasında etkililik açısından farklar olacaktır. Sınıf dışında yapılacak çalışmaların, öğrenmeye, dolayısıyla dersin başarısına ne derece etkisinin olduğunun ortaya konması, bu konuda farklı türde çalışmaların yapılmasına katkı sağlayacaktır. Öğrenmenin gerçekleşmesinde sınıf dışındaki hangi mekânların daha etkili olabileceği ya da bazı ders konularının sınıf dışında daha etkili işlenebileceği ortamların olup olmadığı soruları, bu tarz araştırmaların artmasına bağlı olarak cevaplanabilecektir. Konu ile ilgili bir diğer husus, Sosyal Bilgiler derslerinde, çeşitli değerlerin verilmesi gerekliliğidir (MEB, 2017). Öğrencilerin hayata hazırlanması amaç edinilmişken, programda açıklanan değerlerin sınıf içinde nasıl verileceği de bir tartışma konusudur. Bu tarz çalışmalarda, değerlerin sınıf dışı mekânlarda yaparak, yaşayarak öğrenilmesi/öğretilmesi durumu da dikkate alınabilir. Belirtilenlerden hareketle, sınıf dışı etkinliklerin öğrencinin öğrenmesine olan katkısının olup olmadığı ya da hangi durumlarda nasıl katkı sağladığı cevaplanacaktır. Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersi öğrencilerinin sınıf dışında yapacakları etkinliklerin, öğrencilerin başarılarını etkileyip etkilemeyeceğini, veli ve öğretmen faktörleri ile birlikte ortaya koyabilmektir.

Problem Durumu

İlköğretimdeki temel derslerden biri olan Sosyal Bilgiler dersi 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulmaktadır. Bu dersin özelliği, tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisi gibi alanları bünyesinde toplamış olmasıdır. İlk olarak ABD’de, 1917 yılında hazırlanan öğretim programı içinde Sosyal Bilgiler dersi yer alırken (Knowlton, 1921, s.227), Türkiye’de daha önce Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi şeklinde ayrı okutulan dersler, 1968 yılında, Sosyal Bilgiler Dersi olarak birleştirilmiştir (Çatak, 2015, s.81; Öztürk, ve Dilek, 2004, s.83). 1962 yılına kadar, Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi şeklinde ayrı okutulan dersler, 1962 yılında Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi olarak birleştirilmiş, 1968’de ise Sosyal Bilgiler Dersi adıyla ilkök 4. ve 5. sınıf müfredatına girmiştir. Bu ders, 1970-71 öğretim yılından itibaren ortaokullarda 3 yıl pilot olarak uygulanmıştır. 1973-74 Öğretim yılında tüm yurtda okutulmaya başlanan Sosyal Bilgiler dersi 1985-86 öğretim yılından itibaren tekrar isim değiştirmiştir. Bu yıllarda okutulan dersler Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi şeklindedir. Yurttaşlık Bilgisi ortaokul 3. sınıfta, Milli Tarih ve Milli Coğrafya ise 1 ve 2. sınıflarda okutulmuştur. 1997-98 eğitim-öğretim yılı başından itibaren zorunlu temel eğitim 8 yıla çıkarılmış ve ilköğretim okullarında 4, 5, 6 ve 7. sınıflarında Sosyal Bilgiler dersi tekrar okutulmaya başlanmıştır. Bu süreç 2005 SBDÖP programına kadar böyle devam etmiştir (Turan, 2016). Sonrasında farklı isimlendirmeler ve değişimler geçirmiş, zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkmasıyla birlikte tekrar Sosyal Bilgiler dersi olarak okutulmaya başlanmıştır. 2004 yılına gelindiğinde, 2004 -2005 eğitim-öğretim yılında pilot uygulaması yapılan ve 2005-2006 eğitim-öğretim yılında ülke genelinde hayata geçirilen program hazırlanmıştır. Böylece yeni bir süreç başlamıştır. Zira bu program, (2005’te çıkan SBDÖP) felsefesi ve uygulamaya dönük yönleri açısından önemli değişiklikler içerir. Program, birkaç yıllık deneyimin ardından eleştiriler doğrultusunda, 2009, 2012 ve 2015 yıllarında revize edilmiş, 2017 itibariyle yeniden düzenlenmiştir. Tüm bu değişimler, çalışmanın konusu açısından bakıldığında, 2005 programından çok büyük farklılıklar içermemiş, sınıf içi ile dışında, öğrenci merkezli ve etkinlik temelli uygulamalar, geçen zaman diliminde aynı çerçevede kalmıştır. Böylelikle SBDÖP’nin 2004-2005 Eğitim-Öğretim yılında başlayan pilot uygulama sonuçları ve arkasından yapılan çeşitli araştırmalar uygulama durumu ile ilgili bazı bilgilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Buna göre, ilgili araştırma ve yayınlarda, öğretmenlerin, uygulamada zaman zaman çeşitli nedenlerle sorunlar yaşadıkları belirtilmiştir (Demirel ve Arslan, 2007, s.20; Kamber, 2007, s.68; MEB EARGED, 2005, s.10). Günümüze gelindiğinde, pilot uygulama sonrası ortaya konulan sorunların çok farklılaşmadığı ve öğrencilerin aktif olması bakımından yapılacak uygulamaların henüz istenilen düzeyde olmadığı yönünde bilgiler mevcuttur (Kaymakçı, 2009, s.1544). Öğretim programları hazırlama sürecinin, geişen ve zaman içinde tamamlanarak ilerleyen bir nitelikte olması nedeniyle, uygulama sonrası

yapılacak araştırmalar, bu sürece katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, gelişmelerin takip edilmesi ve geri bildirimlerin yapılması, gerek öğretmenler, gerekse akademik çevreler bakımından önemlidir.

SBDÖP'nin getirdiği yeniliklerin başında öğrenci merkezli etkinlikler gelmektedir (Kaymakçı, 2009, s.1543). Program, öğretmen, öğrenci, okul, veli ve çevreye bazı sorumluluklar yüklemiştir. Bu bağlamda uygulamaların tüm bu çevreleri kapsayacak şekilde geliştirilmesi gerekir. Derslerin sınıf dışına da taşacak şekilde planlanması, evde ve sınıf dışındaki çeşitli mekânlarda derslerin yürütülmesi buna örnektir. Sınıf dışında yapılacak olan etkinlikler, bu yönü ile öğretim programı içine girmiş ve uygulayıcılara da bir zorunluluk getirmiştir. *Sınıf dışı etkinlik* kavramının öğretim programı tablosunda yer alması ve uygulama kılavuz kitabında önerilen etkinlikler bölümünde örneklendirilmesi bu çalışmaya dayanak oluşturmaları açısından önemlidir. SBDÖP' nin uygulanması ile ilgili açıklamaların 13. maddesi doğrudan bu konuyu ele almıştır. Burada öğretmenin sınıf dışında yapacağı etkinlikler tanımlanmış, uygulama ile ilgili bilgiler verilmiştir. İlgili maddede hem gezi-gözlem inceleme hem de ödevlerin bireysel ya da tüm grup çalışmaları halinde önerildiği görülmektedir (MEB, 2005, s.9). Konuyu özetlemek açısından SBDÖP' den yararlanılarak yapılan sınıf dışı etkinlik adı ve önerilen çalışmalar incelenebilir. Programda önerilenler sınıf dışı etkinlikler şöyle sıralanabilir.

1. Gezi. Tarihi mekânlar (Müzeler, anıtlar, sit alanı, tarihi yapılar vb.); Doğal ortamların incelenmesi; Konut alanları (Gecekondu, siteler, toplu konut, vb.); Resmi daireler ve askeri alanlar; Dernek oda ve diğer STK'lar; Tarım alanları Madenler; Sanayi ve ticaret alanları.

2. Gözlem. Doğal olaylar; Gündelik yaşam; Özel günler, festivaller ve kutlamalar.

3. Günlükler. Bir konuya yönelik kısa süreli günlükler; Dersin tümüne yönelik dönemlik ya da yıllık günlükler

4. Anket Çalışmaları. Çeşitli konulara yönelik kısa ya da uzun süreli çalışmalar.

5. Röportajlar. Aile tarihi çalışmaları; Sözlü tarih çalışmaları; Bir konuya yönelik röportajlar.

6. Projeler. Eylem projeleri (sorun çözümüne yönelik bir ürün ortaya çıkaran çalışmalar); Araştırma-inceleme projeleri (bilgi toplamaya çözümleme ve sunmaya yönelik çalışmalar).

7. Performans Görevi. Kompozisyon- makale-mektup yazma, grafik-harita çizme, sunu-poster, maket, albüm hazırlama vb.

8. Araştırma. Kavram araştırması; Kişi, yer ya da olay araştırması; Diğer araştırmalar

9. Ürün Dosyası (Portfolyo). Öğrencilerin yaptıkları tüm çalışmaları saklayabilecekleri hem sınıf içi hem de sınıf dışı tüm çalışmaları içerir.

10. Grup Çalışmaları. Ev toplantıları (düzenli, uzun ya da kısa süreli bir konu ya da tüm yıla yönelik olarak); Kütüphane toplantıları (düzenli, uzun ya da kısa süreli bir konu ya da tüm yıla yönelik olarak); İnternet grupları (düzenli, uzun ya da kısa süreli bir konu ya da tüm yıla yönelik olarak).

Verilen bilgiler ışığında SBDÖP’de sınıf dışında yapılacak etkinliklerin dikkate değer bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu çalışmada, sınıf dışında yapılan etkinliklerin ayrıca ele alınması ve değerlendirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Böylece bu alandaki uygulama durumunun ortaya çıkarılması, yukarıda söz edilen, program geliştirme ve aksayan yönlerin revize edilmesi sürecinin bir parçası olarak görülmelidir.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf dışında Yapılan Etkinliklerin Öğrenci Başarısına Etkisi Nedir?” olarak belirlenmiştir. Bir derse ait başarı durumu birçok faktörün etkisi altında gelişmektedir. Bu faktörler içinde, ders işlenişinde uygulanan yöntem ve teknikler de yer alır. Bir yöntem olarak sınıf dışı etkinliklerin uygulanması, öncelikle, öğretmen, öğrenci ve velilerin birlikte rol oynamalarını gerektiren bir özelliğe sahiptir (Altun, 2009, s.568; Felix, Dornbrac and Scheele, 2008, s.100). Bu nedenle başarıyı ölçerken, bu başarıyı en çok etkileyecek faktörlerin de değişken olarak probleme dâhil edilmesi gerekir. Böylelikle öğrenci, veli ve öğretmen görüşleri dikkate alınarak, alt problemler de oluşturulmuştur.

Alt problemler. Alt problemler şöyle belirlenmiştir.

- 1.Sınıf dışında uygulanan etkinliklerin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkisi var mıdır?
- 2.Öğretmenler Sosyal Bilgiler derslerinde hangi sınıf dışı etkinlikleri sıklıkla kullanmaktadır?
- 3.Sınıf dışı etkinlikler hakkında öğrenci görüşleri nasıldır?
- 4.Sınıf dışı etkinlikler hakkında velilerin görüşleri nasıldır?

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan problem cümlesi ve alt problemler ile ilgili olarak şu tek yönlü hipotezler ortaya atılmıştır.

- 1.Sınıf dışında uygulanan etkinliklere katılan öğrenciler ile katılmayan öğrencilerin akademik başarıları arasında katılan öğrenciler lehine fark vardır.
- 2.Öğretmenler Sosyal Bilgiler Derslerinde bütün sınıf dışı etkinlikleri sıklıkla kullanmamaktadır.
- 3.Öğrencilerin sınıf dışı etkinliklerin uygulanması konusundaki görüşleri olumludur.
- 4.Velilerin sınıf dışı etkinliklerin uygulanması konusundaki görüşleri olumludur.

Varsayımlar

Çalışmanın yapıldığı okulun sosyo-kültürel değişkenler açısından homojen bir yapı oluşturduğu ve evreni temsil edecek nitelikte olduğu varsayımların ilkidir. Diğerleri sırasıyla, kontrol altına alınamayan öğretmen niteliği gibi değişkenlerin deney ve kontrol grubunu aynı oranda etkileyeceği; çalışmadaki anketleri cevaplayanların ve deney grubunun verdikleri cevaplarda samimi oldukları ve çalışmada kullanılan yapılandırılmış etkinliklerin dersin içeriğini temsil ettiği şeklindedir.

Sınırlılıklar

Araştırma Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde faaliyet gösteren ilköğretim okullarında yapılacak uygulamalar ile sınırlıdır. Çalışmanın deneysel kısmı, Keçiören Vildan Nurettin Demirel İlköğretim Okulu, 6. ve 7. sınıflar, Sosyal Bilgiler Dersi 6. sınıf Yeryüzünde Yaşam ve 7. sınıf Ülkemizde Nüfus Üniteleri ile sınırlandırılmıştır. Uygulama zaman bakımından ilgili konuların yıllık plana göre işlendiği 2009-2010 Eğitim Öğretim Yılı I. döneminde bir aylık süre ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmanın öğretmen anketleri, Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde bulunan 7 ilçeden seçilen 21 okulda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır. Çalışmanın öğrenci ve veli anketleri uygulamaya katılan 6 ve 7. sınıflardaki deney ve kontrol gruplarındaki 125 öğrenci ve velisi ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırma deneysel bir çalışma olarak planlanmıştır. Bu yaklaşıma uygun olarak geliştirilen araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analiziyle ilgili bilgiler alt başlıklar halinde aşağıdaki gibidir. Araştırmanın problem ve alt problemlerine uygun olarak belirtilen hipotezleri sınamak için bir çalışma ve uygulama süreci tasarlanmıştır. Deneysel boyutta ön test-son test gruplu deney deseni kullanılmıştır. Araştırmanın modeli tablo 1'deki gibi hazırlanmıştır.

Tablo 1. *Araştırmanın modeli*

Sınıflar	Gruplar	Başarı Testi	Öğrenci Görüşleri	Öğretmen Anketi	Veli Anketi
6/A	Deney Grubu	ÖN TEST	X	X	
	Kontrol Grubu	SON TEST	X	X	
6/B	Deney Grubu	ÖN TEST	X	X	
	Kontrol Grubu	SON TEST	X	X	
7/A	Deney Grubu	ÖN TEST	X	X	
	Kontrol Grubu	SON TEST	X	X	
7/B	Deney Grubu	ÖN TEST	X	X	
	Kontrol Grubu	SON TEST	X	X	
Öğretmenler					X
Veliler					X

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, ilköğretim 6 ve 7. sınıf öğrencileridir. Ancak bu genel evren içerisinde Büyüköztürk ve diğerlerinin (2014, s.80) ifade ettiği gibi ulaşılabilir evren tanımlamasına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda uygulamanın yapılacağı örneklem için esas alınacak evreni Ankara ili sınırları içindeki ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışmanın deneysel kısmı, Ankara Keçiören Vildan Nurettin Demirel İlköğretim Okulu'nda uygulanmıştır. Okulun belirlenmesinde, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri içinde yer alan amaçsal örnekleme yaklaşımı dikkate alınmıştır. Mili Eğitim Bakanlığına bağlı okulların müfredat, uygulamalar, öğretmen profili ve okul nitelikleri konusunda benzer özellikler gösterdiği kanunlar ve yönetmeliklerle sınırlı bir çerçevenin olduğu bilinmektedir. Bu nedenle ilköğretim okullarında deneysel çalışmayı etkileyecek bir çeşitlilik olmadığı açıktır. Amaçsal örnekleme çeşitli stratejilerden oluşmaktadır (Bu örneklem yaklaşımı aynı zamanda Baloğlu'nda tesadüfi örnekleme olarak ifade edilirken basit tesadüfi örnekleme niteliklerine de uymaktadır [Baloğlu, 2006, s.104]). Buna bağlı olarak da benzeşik örnekleme stratejisinin yukarıda belirtilen gerekçelerle uygun olacağı düşünülmüştür (Büyüköztürk ve diğerleri. 2014, s.88-91).

Deneysel çalışma yapılan sınıflar, birlikte çalışılacak öğretmen ile yapılan görüşme sonucu belirlenmiştir. Belirlemede başarı durumu, sınıf mevcutları ve ön test bulguları dikkate alınmıştır. Uygulanan ön başarı testinde başarı ortalamalarına göre deney ve kontrol grupları atanmıştır. Çalışma grubu 6. sınıf düzeyinde 62 öğrenci, 7. sınıf düzeyinde ise 63 olmak üzere toplam 125 öğrenci ve bu öğrencilerin velilerinden oluşmaktadır (Tablo 2 ve tablo 3).

Tablo 2. 6. Sınıflar ön test sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
6/A	31	32,3871	12,87291	58	0,548	0,586
6/B	31	30,6552	11,49620			

6. sınıflar ön test sonuçlarına göre deney ya da kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Buna göre 6. sınıflar için deney ve kontrol grubu ataması tablo 2'de belirtilen iki sınıf arasında gerçekleşmiştir.

7. sınıflar ön test sonuçları deney ya da kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık olmadığını işaret etmektedir (Tablo 3). Buna göre 7. sınıflar için deney ve kontrol grubu ataması tablo 3'de belirtilen iki sınıf arasında gerçekleşmiştir. Söz konusu sınıflarda başarı durumlarını ölçecek başarı testi dışında, uygulama konusundaki görüşlerinin sorulduğu bir anket yapılmıştır.

Tablo 3. 7. Sınıflar ön test sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
7/A	30	48,4667	16,00374	61	1,704	0,093
7/D	33	41,6667	15,64582			

Çalışmanın veli anketi boyutunda, araştırmacı tarafından geliştirilen anket, ön uygulama ile başka bir veli grubunda sınanmış, daha sonra seçilen sınıflarda okuyan toplam 125 öğrencinin velilerine uygulanmıştır.

Çalışmanın alt problemlerinde ifade edilen değişkenlerin etkisini belirlemek üzere, Ankara ili sınırları içinde görev yapan öğretmenlere de anket uygulanmıştır. Öğretmen anketleri için evreni oluşturan Ankara ili sınırları içindeki sosyal bilgiler öğretmenleri arasında örneklem belirlemek gerekmiştir. Buna göre Yazıcıoğlu ve Erdoğan'dan (2007, s.72) alınan çizelgede, evren büyüklüğü, 750 ya da 1000 için, $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde, $d=\pm 10$ ve $p=0,5$, $q=0,5$ değerlerine karşılık, 88 kişilik bir örneklem önerilmiştir. Çalışmanın öğretmen evreni 827 kişiden oluşmaktadır (MEB, 2009; Tablo 4). Örneklem büyüklüğü, evreni oluşturan bireylerin özellikleri, maliyet, araştırmacının zamanı, uygun örneklem teknikleri ve istatistikî işlemler göz önüne alınarak düzenlenmiştir (Baş, 2008, s.41). Evreni oluşturan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, araştırılan konu ile ilgili uygulamaya dönük niteliklerinin, homojen özellikler gösterdiği kabul edilmiştir. Ankara İl merkezindeki 7 ilçeden seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri içinde değerlendirilen amaçsal örnekleme yoluyla (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s.88-90) belirlenen 21 okulda bulunan toplam 49 öğretmen ile görüşülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4. Ankara merkez ilçelerindeki ilköğretim okulları ve sosyal bilgiler öğretmeni sayıları

Ankara Merkez İlçeler	Okul Sayısı	Sosyal Bilgiler Öğret. Sayısı
Altındağ	66	85
Çankaya	109	148
Etimesgut	57	82
Keçiören	112	179
Mamak	87	102
Sincan	60	95
Yenimahalle	98	136
Toplam	589	827

Veri Toplama Araçları

Ölçme işlemi araştırmacı tarafından geliştirilen anketler ve başarı testleri ile gerçekleştirilmiştir. Bunlar öğretmen, veli ve öğrenci görüş anketleri ile 6. ve 7. sınıf başarı testleridir. Ayrıca uygulama için yine araştırmacı tarafından öğrenci etkinlikleri hazırlanmıştır. Öğretmen anketi, öğretmenler ile ilgili genel bilgiler, sınıf dışı etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanma durumlarını gösteren likert tipi bir ölçek ve iki açık uçlu sorunun yer aldığı üç bölümden oluşmaktadır. Anket hazırlanırken, öncelikle ankette yer alacak sınıf dışı etkinlikler belirlenmiştir. Bu iş için, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelenerek, burada adı geçen sınıf dışı etkinlikler listelenmiştir. Daha sonra alan yazında yer alan etkinlikler taranarak anket tamamlanmıştır. Sınıf dışı etkinliklerin uygulanabilmesinde etkili olan faktörlerden biri de öğrenci velileridir. Konu ile ilgili birçok araştırma sonucu da velilerin bu yöndeki etkilerini vurgular niteliktedir (Arı, 2007, s.170; Çelenk, 2003, s.29; Krashen, 2005, s.16). Veli anketi ile veli hakkında genel bilgiler, öğrencinin, evdeki çalışma ortamı, derse hazırlık kaynaklarının durumu, öğrencinin ders çalışma alışkanlıkları, velinin ders çalışma alışkanlıklarındaki rolü, sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi ve bu uygulamalara çocuklarının katılmaları hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Veli anketi gerekli uzman görüşleri ve izinler alındıktan sonra belirlenen deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Ders başarısında öğrencilerin derse karşı tutumlarının önemi, birçok yayında altı çizilen bir konudur (Başaran, 2005, s.442; Çalışkan, 2008 s.252; Kobus, Maxwell and Provo, 2008, s.84). Çalışmada öğrencilerin konu ile ilgili görüşleri de değerlendirilmiştir. Bununla ilgili olarak da bir görüş anketi hazırlanmıştır (Özgüven, 2007, s.406). Görüş anketi hazırlanırken, öncelikle sınıf dışı etkinlik kavramı ile ilgili temel maddeler belirlenmiş, bu maddeler ifadelere dönüştürülmüştür. 33 maddelik likert tipi anket ön ve son test olarak uygulanmıştır. Anketlerin geçerlik ve güvenilirlikleri, Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın (2007, s.88) belirttiği anket ön uygulama aşamaları yerine getirilerek sağlanmıştır. Daha sonra sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Anketlerin son halleri, bir okuldaki sosyal bilgiler öğretmenlerine, uygulama okullarındaki çalışma grubu dışındaki öğrencilerden 100 kişilik bir gruba ve bu öğrencilerin velilerine uygulanarak ön değerlendirme yapılmıştır. Öğretmen ve veli anketi sonuçları yüzde oranı ve frekans olarak analiz edilmiştir. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar birleştirilerek listelenmiştir. Başarı testi ve öğrenci görüşü anketi ise SPSS paket programı ile değerlendirilmiştir.

Çalışmanın, deneysel sürecini oluşturan *öğrenci etkinlikleri uygulaması*, öğrencilerin sınıf dışında tek başlarına küçük grupla ve tüm sınıfla yapacakları çalışmaları içerir. Etkinlik kavramı çerçevesinde sınıf dışında yapılabilecek etkinlikler listelenmiştir. Bu listeden belirlenen ünitelerin konularına uygun olabilecek sınıf dışı etkinlik türleri seçilmiştir. Bu çerçevede 6 ve 7. sınıflar için 6'şar

etkinlik belirlenmiştir. Ünitelere yıllık planlarda ayrılan süre göz önüne alınarak, bir aylık bir çalışma planlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma problemi çerçevesinde elde edilen veriler, temelde üç boyuttan oluşmaktadır. Birinci grupta, problem cümlesinde belirtilen başarı durumunu ölçmeye yarayan başarı testleri değerlendirmeleri, ikinci grupta alt problemlerde belirtilen ve başarı ile ilişkisi olduğu düşünülen öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri anketlerinin sonuçları ve son grupta uygulanan etkinlikler yer almaktadır. Öğretmen anketi ile öğretmenlerin, sınıf dışı etkinlikleri uygulama durumları ve bu konudaki görüşleri araştırılmıştır. Öğretmenlerle yapılan birebir görüşmeler not edilmiş ve öğretmenlerin konu ile ilgili yaptıkları çalışmalar, araştırmacı tarafından okullara gidilerek yerinde gözlemlenmeye çalışılmıştır.

Öğrenciler ile ilgili yapılan uygulamaların sonuçları iki aşamalı olarak ele alınmıştır. İlk olarak öğrenci görüşleri anketi ve sınıf dışı etkinliklerin uygulanması ile ilgili olarak deney grubu öğrencilerinin kontrol gruplarına göre görüşlerinde farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Ayrıca, ön ve son testlerde deney grubu öğrencilerin uygulamadan sonraki görüşlerinde bir değişiklik olup olmadığına bakılmıştır. İkinci aşamada ise etkinlik uygulayan öğrencilerin ön-son başarı testleri ile uygulamayan öğrencilerin ön-son testleri ele alınmış veriler listelenmiş ve değerlendirmesi yapıldıktan sonra tablolar halinde sunulmuştur. Bu işlem için bağımlı ve bağımsız gruplar t- testi tekniği uygulanmış, işlem SPSS programında gerçekleştirilmiştir. Veli anketi deney ve kontrol grubu velilerine uygulanmıştır. Amacı, velilerin genel sosyo-ekonomik durumlarını, öğrencilerin evlerindeki çalışma ortamlarını, araştırma kaynaklarını ve velilerin sınıf dışında uygulanan etkinlikler hakkındaki görüşlerini belirlemektir. Veli anketi sonuçları frekans ve yüzdelik değer ile analiz edilmiştir. Açık uçlu soruya yazılan cevaplar, teknik düzeltmeler dışında değiştirilmeden aktarılmıştır. Son olarak sınıf dışı etkinlikleri uygulayan deney grubu ile kontrol grupları başarıları arasında, ön test ve son test sonuçlarına göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız iki grup t- testi tekniği kullanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007, s.195, 207). Analiz işlemi SPSS programında gerçekleştirilmiştir. Bu veriler de tablolar halinde sunularak değerlendirmeleri yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

SBDÖP’de gerçekleştirilmesi yönünde üzerinde durulan sınıf dışı etkinlikler (MEB, 2005, s.11, ayrıca MEB, 2009, 2012, 2015, 2017 revize), eğitim öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır. Gerek bilgilerin iyice özümsemişi, gerekse hatırdaki tutuma düzeyinin yükseltilmesi açısından, öğrencilerin ders saati dışında bireysel, grup halinde ya da sınıfça yapacakları etkinliklerin ne derece önemli olduğunun da ortaya konulması gerekmektedir. Öğrencilerin akademik başarıları üzerinde sınıf dışı

etkinliklerin etkisi ilgili yapılan deneysel çalışma sonucunda 6. sınıflar için tablo 7'deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 5. 6. Sınıflar deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney-6/A	31	70,7097	18,01887	58	4,045	0,000
Kontrol-6/B	31	55,1724	10,49513			

6. sınıf deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı son test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(62)} = 4,045$, $p < 0.05$). Ortalamalara göre deney grubunun ortalamasının ($70,7097 \pm 18,01887$), kontrol grubunun ortalamasından ($55,1724 \pm 10,49513$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Başlangıçta denk kabul edilen deney ve kontrol grubu arasında, son test ortalamaları açısından farklılık olması araştırmanın hipotezini doğrulamaktadır. Dolayısıyla 6. sınıflarda uygulanan sınıf dışı etkinlikler, araştırmanın varsayımları çerçevesinde ve diğer şartlar değişmez kabul edildiğinde, öğrenci başarısı üzerinde etkilidir sonucuna ulaşılır (Tablo 7).

7. sınıflarda yapılan uygulama sonuçları tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 6. 7. Sınıflar deney ve kontrol grubu öğrencilerin son test puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney-7/A	31	81,5000	12,60473	61	3,301	0,002
Kontrol-7/D	32	70,1515	14,49595			

7. sınıflar deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı son test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(63)} = 3,301$, $p < 0.05$). Ortalamalar incelendiğinde deney grubunun ortalamasının ($81,5000 \pm 12,60473$) kontrol grubunun ortalamasından ($70,1515 \pm 14,49595$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda, araştırmanın birinci alt probleminde ifade edilen öğrencilerin deneysel çalışma ile gerçekleştirdikleri etkinlikler, diğer sınıfta uygulanan yöntemlere göre başarıyı artırmıştır. Öğrenciler, 6. ve 7 sınıflarda büyük çoğunlukla çalışma kâğıtlarını tamamlama ve teslim etme eğiliminde olmuşlardır. Sınıf dışında gerçekleştirilen çalışmalara katılımın istekli olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin daha önce bu tür çalışmalar yapmamış olmalarından kaynaklanan, planlama ve organizasyon sıkıntıları yaşanmıştır. Bu tür sıkıntıların yaşanabileceği pek çok kaynakta da belirtilmiştir (Dodge vd. 2007; Kobus ve diğerleri. 2008; NAEP, 1997). Bu etkinliklerin yaygınlaştırılması ve sıklıkla uygulanması, söz konusu sorunların aşılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda 6. ve 7. sınıf seviyesinde yapılan sınıf dışı etkinlikler, belirlenen süre boyunca işlenen ünite konularının daha iyi öğrenilmesine katkı sağlamıştır. Başarı testlerinde öğrencilerin ders dışında doldurdukları çalışma kâğıtları, bir araya gelerek yaptıkları grup çalışmaları ve tüm sınıfla yaptıkları gezilerin akademik başarı üzerine olumlu etkisi olmuştur.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan öğretmenlerin sınıf dışında yapılan etkinlikleri uygulama durumu ile ilgili anket sonuçları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin genel olarak sınıf dışı etkinlikleri kullanma sıklıkları

S.D.Etkinlik	1		2		3		4		5*		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Gezi	11	3	22	7	57	18	76	24	156	49	322	100
Gözlem	6	5	33	28	54	45	14	12	13	11	120	100
Günlük	5	6	15	18	25	30	21	25	17	21	83	100
Anket	8	10	7	9	34	43	19	24	12	15	80	100
Röportaj	12	10	19	16	44	37	28	23	17	14	120	100
Proje	14	18	25	31	28	35	7	9	6	8	80	100
Performans	26	13	70	35	44	22	23	12	37	19	200	100
Araştırma	23	29	34	43	15	19	8	10	0	0	80	100
Grup Çalış.	5	4	20	17	29	24	36	30	30	25	120	100
Toplam	110	9	245	20	330	27	232	19	288	24	1205	100

*1:Her zaman, 2: Sıklıkla, 3: Ara sıra, 4: Nadiren, 5: Hiçbir zaman

Öğrenci başarısında etkili unsurların başında öğretmen faktörünün olduğu birçok kaynakta belirtilmektedir (Boberg ve diğerleri, 1999, s.36; Gözütok. 2006, s.5; Kane, 2004, s.275). Buna göre belirlenen örneklem dâhilinde yapılan anket sonuçları, öğretmenlerin sınıf dışı etkinlikleri sıklıkla kullanmadıklarını ortaya çıkarmıştır (Tablo 7).

Sınıf dışı etkinlikleri türlerine göre incelendiğinde, öğretmenlerin en az gezi etkinliğini gerçekleştirdikleri, en çok da performans görevini uyguladıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf dışı etkinlikler için, “her zaman” ifadesini en çok seçtikleri teknik araştırmadır. Öğretmenlerin her zaman kullandıklarını en çok ifade ettikleri 2.ve 3. sıradaki teknikler, proje ve performans etkinlikleridir. Bu etkinlikler zaten Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre, her dönem en az bir tane yapılması zorunlu olan çalışmalardır. Genel olarak, tüm sınıf dışı etkinliklerin her zaman kullanılma oranı % 9,1olmuştur. Bu rakam, öğretmenlerin sınıf dışı etkinlikleri yaygın şekilde tercih etmediklerini göstermektedir. Öğretmen anketinin açık uçlu sorusuna verilen cevaplarda uygulamama gerekçesi olarak çoğunlukla, ekonomik nedenler, resmi prosedür ve zaman olmayışı ifade edilmiştir. Başka kaynaklarda da bu gerekçelerin ifade edildiği görülmektedir (Çifçi ve Yurdal, 2016, s.373). Dolayısıyla öncelikle bu gerekçelere odaklanmak gerekir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, sınıf dışı etkinliklerin uygulanması ile ilgili öğrenci görüşleri araştırılmıştır. Sınıf dışı etkinliklerin uygulanması ile ilgili öğrenci görüşlerinde uygulama

öncesi ve sonrası bir farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Buna göre ilgili değerler 6. sınıflar ve 7. sınıflar olarak ayrı ayrı incelenmiştir. 6. sınıflar deney ve kontrol grubu öğrencilerin görüşlerine ait ön test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(62)} = 1,547$, $p > 0.05$). Deney grubu öğrencilerinin, görüşlerine ait ön test – son test sonuçları incelendiğinde de, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(31)} = 0,587$, $p > 0.05$). 6. sınıf kontrol grubu öğrencilerinin görüşlerinin ön test ve son testlerinin durumlarına bakılmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin görüşlerine ait ön test-son test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(31)} = -0,393$, $p > 0.05$). Kontrol grubunun, uygulamaya katılmadan görüşlerinde bir değişiklik olmaması bir anlamda ölçme aracının test edilmesini de sağlamıştır. Deney ve kontrol gruplarının son test puanları, tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. 6. Sınıflar deney ve kontrol grubu öğrenci görüşlerinin son test puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney-6/A	31	63,6000	6,82642	68	0,436	0,664
Kontrol-6/B	31	62,8000	8,44289			

Deney ve kontrol grubu öğrencilerin görüşlerine ait son test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(62)} = 0,436$, $p > 0.05$). Bu durumda, öğrencilerin sınıf dışı etkinlik uygulaması ile ilgili görüşlerinin uygulama sonrasında herhangi bir değişikliğe uğramadığı anlaşılmaktadır. 7. sınıflar öğrenci görüşleri, ön ve son testlerle değerlendirilmiştir. Buna göre veriler, tek grup t testi ve bağımsız iki grup t testi ile analiz edilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin görüşlerine ait ön test sonuçları incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(63)} = 0,987$, $p > 0.05$). Deney grubu öğrencilerin görüşlerine ait ön test – son test sonuçları incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(31)} = 1,104$, $p > 0.05$). Buna göre, deney grubu öğrencilerinin sınıf dışı etkinliklerin uygulanması konusundaki görüşlerinde bir değişiklik olmadığı görülmektedir. 7.sınıf kontrol grubu öğrenci görüşlerinin son test puanları ön test puanları ile ilişkilendirilmiştir. Buna göre bu grup görüşlerine ait ön test – son test sonuçları incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(32)} = 0,929$, $p > 0.05$). Uygulamalara katılmayan kontrol grubunun, sınıf dışında yapılan etkinlikler ile ilgili görüşlerinde geçen süre içinde bir değişiklik olmamıştır. Kontrol grubu, görüşlerinin son test sonuçları ile deney grubu görüşlerinin son test sonuçları ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının son testleri, bağımsız iki grup t testi analizi ile yapılmıştır. Sonuçlar tablo 9’de gösterilmiştir.

Tablo 9. 7. Sınıflar deney ve kontrol grubu öğrenci görüşlerinin son test puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Deney-7/A	31	59,0294	8,21855	66	1,072	0,288
Kontrol-7/D	32	56,8529	8,52139			

Deney ve kontrol grubu öğrencilerin görüşlerine ait son test sonuçları incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(63)} = 1,072$, $p > 0.05$). Çalışmada, öğrenci görüşlerinin uygulama sonrasında olumlu yönde değişeceği düşünülmüştür. Ancak, çıkan sonuçlar öğrenci görüşlerinde anlamlı bir değişiklik gözlenmediğini göstermektedir. Bu durum, uygulama süresinin görüş değişikliği için yeterli olmaması ve uygulama sırasında yaşanan grip tatilinin olumsuz etkisi gibi nedenlerle açıklanabilir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi velilerin görüşleri ile ilgilidir. Velilerin öğrenci başarısındaki etkisi bilinmektedir. Bu nedenle araştırmanın önemli verilerinden birini de, velilerin sınıf dışı etkinlikler hakkındaki görüşleri oluşturmaktadır. Araştırmanın üçüncü alt problemini sınamak için geliştirilen veli anketlerinde velilerin, genel sosyo-ekonomik durumları, öğrencilerin çalışma ortamları ve sınıf dışı etkinlikler hakkındaki görüşleri alınmıştır. Arı'ya (2007, s.170) göre, okul başarısını etkileyen etkenlerden biri de velilerin sosyo-ekonomik yapılarıdır. Çalışma grubundaki veli grubunun orta gelir grubuna dâhil olduğu belirlenmiştir. Ankete verilen cevaplara göre öğrenciler, büyük çoğunlukla (% 76) sınavlarına kendileri çalışmaktadır. Velilerin öğrencilerin okul başarısını çoğunlukla (her zaman %48, ara sıra % 41) kontrol ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunlukla (% 89) sınıf dışında arkadaşları ile çalıştıkları ifade edilmiştir. Öğrencilerin evdeki çalışma durumlarının (%87) uygun olduğu belirtilmiştir. Evde ders çalışmaya yetecek yardımcı kitap ve kaynakların olup olmama durumuna genel olarak evet cevabı (% 78) verilmiştir. Burada öğrencilerin derse yardımcı kaynak olarak birinci sırada interneti kullanmaları diğer kaynakların hemen hemen çok az kullanılması %78'lik sonucu anlamlandırmada önemli bir bilgidir. Veliler, "Öğrencilerin ödevlerini kontrol ediyor musunuz?" sorusuna % 76 oranında evet demişlerdir. Veliler, ödevlere büyük çoğunlukla yardımcı olmaktadır. Velilerin büyük çoğunluğu (% 75,3), sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısında olumlu etkisi olduğunu ifade etmiştir ve öğrencilerinin sınıf dışı gezilerle daha iyi öğreneceğini düşünmektedirler. İzin vermek istemeyen veliler ise gerekçe olarak, çoğunlukla güvenlik sorunlarını dile getirmişlerdir. Sonuçta veliler, öğrencilerin derslerine yardım etme, okul başarıları ile ilgilenme ve sınıf dışı etkinlikleri destekleme konularında olumlu yönde görüş bildirmişlerdir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen veriler, öğrencilerin sınıf dışındaki çalışmalarının, başarıları üzerinde etkili olduğu yönündedir (Akın, 2012, s.60; Çifçi ve Yurdal, 2016, s.371; Felix ve diğerleri. 2008, s.100; Krashen, 2005, s.16; Strauss and Terenzini, 2007, p.969). Burada gerçekleştirilen deneysel çalışmada da öğrencilerin sınıf dışı etkinlikler yaparak öğrendikleri bilgilerin, yapmayanlara göre başarıları üzerinde daha etkili olduğu şeklindedir. Bu konuda etkisi olan öğretmen ve veli faktörünü ise sınıf dışında yapılacak etkinliklerin faydalı olduğu konusunda hem fikir olmuşlardır. Ancak sınıf dışında yapılacak olan etkinliklerin uygulanmasının güç olduğu da

ortaya çıkmıştır. Gerek prosedür gerekse ilköğretim çağındaki çocukların başta güvenlik olmak üzere bir çok konudaki sorumluluklarının ağırlığı en çok altı çizilen konular olmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada, öğrenci merkezli ders uygulamaları içinde yer alan sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısı üzerinde etkili olup olmayacağı, çeşitli değişkenlerin rolü eşliğinde araştırılmıştır. Okul eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleşmesinde temel etkindir. Gerek geçirilen süre gerekse faaliyetlerin planlanması ve uygulanması bakımından temel belirleyici olan okul ve sınıftır. Ancak öğrencinin sınıf dışında etkileşimde olduğu ya da olabileceği ve sınıfın aksayan yönlerinin giderilebileceği başka ortamlar da vardır. Özellikle müzeler, orman, akarsu göl kıyısı gibi doğal ortamlar, fabrika çiftlik gibi işyerleri ders konularının gözlem ve uygulama ile öğretilbileceği/öğrenilebileceği yerlerdir. Bu bağlamda daha etkili öğrenme için bu alanların da eğitim-öğretim faaliyetlerine dahil edilmesi ve yeri geldikçe kullanılması önemli görülmüştür.

Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi konulu araştırma sonuçları kısaca dört açıdan ele alınmıştır. **Birincisi**, sosyal bilgiler öğretiminin etkili olabilmesi için hazırlanan sınıf dışı etkinlikler öğrenciler tarafından büyük çoğunlukla uygulanmış ve işlenen konunun öğrenilmesinde kontrol gruplarına göre daha iyi sonuçlara ulaşılmıştır. Dolayısıyla sınıf dışı etkinliklerin öğrenmenin gerçekleşmesi konusunda olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir. **İkinci** olarak öğrenci başarısını sadece öğretmen ve sınıf ile ilişkilendirmek yerine, sınıf dışında da eğitim öğretimde kullanılabilinecek mekânların olduğu işaret edilmiştir. Bu bağlamda sınıf dışında, sosyal bilgiler dersinin amaçları ve kazanımları çerçevesinde hangi mekânların kullanılacağı, hangi sınıf dışı etkinliklerin uygulanacağı yapılacak başka araştırmalar ile çeşitlendirilmelidir. Burada yapılan uygulamalarda, bireysel ve grup çalışması halinde ev ödevleri, dış-ıç mekân gezileri gibi etkinlikler üzerinde durulmuştur. **Üçüncüsü**, öğretim sürecinde velinin rolünün önemszenmesi gerektiği düşüncesi ile velilerin yapılacak uygulamalar üzerinde etkisinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaş grubu olarak henüz velilerinin izni ve desteğine ihtiyaç duyduğu ilk ve ortaokul 4-7 arasında okutulan bu ders ile ilgili yapılacak çalışmalarda velilerin rolü göz ardı edilmemelidir. Velilerin sınıf dışı etkinleri olumlu ve öğrenme üzerinde etkili olacağı yönündeki düşüncelerine karşın kaygılarının olması dikkate alınmalıdır. Bu kaygılar Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapacağı düzenlemelere, okul ve öğretmenlerin uygulamalar konusundaki iletişimlerine bağlı olarak giderilebilir. **Dördüncüsü**, öğretmenlerin sınıf dışı etkinlik uygulamalarına karşı bakış açılarının genel anlamda olumlu olmadığı ortaya çıkmıştır. Uygulamaları gerçekleştirecek olan öğretmenlerin öğrenmede olumlu etkisi olduğu ortaya çıkan bu uygulamaları neden tercih etmediklerinin araştırılması gerekir. Konu ile ilgili Akın (2012) ile Çifçi ve Yurdal'ın (2016) çalışmalarında öğretmenlerin bu çalışmaları sıklıkla yaptıklarını

ifade etmeleri dikkat çekicidir. Bu bağlamda yeni araştırmalar yapılması ve yeni bulgularla sınıf dışı etkinlik uygulamalarının desteklenmesine ihtiyaç görülmüştür.

Araştırmanın sonunda, öğrencilerin akademik başarılarında olumlu etkisi olduğuna ulaşılan sınıf dışı etkinliklerin uygulanması ile ilgili bazı öneriler getirilebilir. Bu önerilerin başında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine sınıf dışı etkinlik temalı hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi gelir. Bu faaliyetler kapsamında sınıf dışı etkinlik konusunda, gerek uzmanlar gerekse öğretmenler tarafından hazırlanan sınıf dışı etkinlik uygulama örnekleri çoğaltılabilir ve paylaşılabilir. Konuyla ilgili olarak, düzenli hazırlanan veli mektupları, haftalık toplantılar, e-mail grupları, öğrenci çalışma kâğıtlarındaki veli imzaları gibi uygulamalar yaygınlaştırılabilir. Veli öğretmen/okul işbirliğinin artırılması sınıf dışı etkinliklerin uygulanmasını kolaylaştıracaktır. Velilerle ödev ve ölçme değerlendirme bilgilerinin düzenli paylaşılması motive edici bir unsur olarak kullanılabilir. Bu sayede sınıf dışı etkinlik uygulamalarının daha etkili kullanılması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Açıkgöz, K. Ü. (2004). *Aktif öğrenme*. (6. Baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Sınıf dışında farklı bir öğrenme ortamı olarak çocuk müzeleri. *Eğitim Bilim Ve Toplum Dergisi*, 4(14), 32-41.
- Akın, F. (2012). *Okul içi ve sınıf dışı öğrenmelerin öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Burdur.
- Akin, C. (2004). Messages for parents and teachers. *Gifted Child Today*, 27(2), 14-17. 18.02.2008 tarihinde <https://eric.ed.gov/?q=Messages+for+parents+and+teachers&ft=on&id=EJ682657> adresinden erişilmiştir.
- Albayrak, M, Yıldız, A., Berber, K. ve Büyükkasap, E. (2004), İlköğretimde ders dışı etkinlikler ve bunlarla ilgili öğrenci davranışları hakkında velilerin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 13-18.
- Altun, S. A. (2009). İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 567-589. 12.08.2009 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/view/5000038173> adresinden erişilmiştir.
- Anderson C., Anderson- Basset, K.M., Gerretson D. and Rabilatta G. (1997). *Student responsibility in scholl and home environments*. Master's Action Research Project, Saint Xavier University and IRI/Skylight Field Based Master's Program, Chicago.
- Arı, A. (2007). Öğrencilerin okul başarılarını etkileyen çeşitli faktörlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 176, 169-179.

- Bahar, M. Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2008). *Ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baloğlu, B. (2006). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Barth, J. L. (1984). *Elementary and junior high/middle school social studies curriculum activities and materials*. London: University Press of America.
- Baş, T. (2008). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Başaran, İ. (2005). *Eğitim psikolojisi, gelişim, öğrenme ve ortam*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (1977). *Genel öğretim bilgisi*, Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Boberg T., Carpenter, K., Haiges, S. and Lundsgaard, B. (1999). *Increased student achievement through parental involvement and increased responsibility*. Unpublished Master's Action Research Project, Saint Xavier University. 18.02.2008 tarihinde <https://eric.ed.gov/?q=Increased+student+achievement+through+parental+involvement+and+increased+responsibility&ft=on> adresinden erişilmiştir.
- Çalışkan, H. (2008). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının derse yönelik tutuma, akademik başarıya ve kalıcılık düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- Çatak, M. (Bahar, 2015). Türkiye’de sosyal bilgiler eğitim programlarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 19(62), s.69-94.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının ön koşulu: okul aile dayanışması. *İlköğretim Online E-Dergi*, 2(2), 28-34. 12.08.2009 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/91105> adresinden erişilmiştir.
- Çifçi, T., ve Dikmenli, Y. (2016). Coğrafya öğretmenlerinin sınıf dışı coğrafya öğretimine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(1), 363–382.
- Demirel, Ö. (2005). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Arslan, A. (2007). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi yeni öğretim programının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 175, 197-203.
- Dodge, D. Nizzi, D., Pitt, W. and Rudolph, C. (2007). *Improving student responsibility through the use of individual behavior contracts*, Unpublished Paper For The Degree of Master of Arts in Teaching and Leadership Research Project, Saint Xavier University, Chicago, Illinois. 18.02.2008 tarihinde <https://eric.ed.gov/?q=Improving+student+responsibility+through+the+use+of+%C4%B1ndividual+behavior+contracts&ft=on&id=ED497427> adresinden erişilmiştir.

- Ertay, H., Şen, A.A. ve Parmaksızıoğlu, A. (2011). Okul dışı bilimsel etkinliklerin 9. sınıf oğrencilerinin enerji konusunu günlük hayatla iliőkilendirme dzeyine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5(2), 178-198.
- Felix, N., Dornbrack, J. and Scheckle, E. (2008). Parents, homework and socio-economic class: discourses of deficit and disadvantage in the new south Africa. *English Teaching: Practice and Critique*, 7, 99-112. 14.08.2009 tarihinde <https://eric.ed.gov/?q=Parents%2c+homework+and+socio-economic+class%3a+discourses+of+deficit+and+disadvantage+in+the+new+South+Africa&ft=on&id=EJ832211> adresinden erişilmiştir.
- Gözütok, F. (2006). *ğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Hawke S. (1974). Out of the classroom into the field, *ERIC Clearing Hause of Studies/Social Science Education*, Boulder Consortium.
- Kamber, T. (2007). 2005-2006 Yeni oğretim prpgramında sosyal bilgiler dersi etkinliklerinin uygulanabilirliğinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Oğretmenliği Anabilim Dalı, Afyon.
- Kane, L. (2004). Educators, learners and active learning methodologies. *International Journal of Lifelong Education*, 23(3), 275-286.
- Kauffman D. and Moore, S. (2002). Lost at sea: new teachers experiences with curriculum and assessment. *Teachers College Record*, Columbia University Press, 104(2), 273-300.
- Kaymakçı, S. (2009). Yeni sosyal bilgiler programı neler getirdi?. *Gazi niveritesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(5), 1530-1545.
- Knowlton D.C. (1921). The relation of geography to the social studies in the curriculum. *Journal of Geography*, 20(6), 225-234.
- Kobus, T., Maxwell, L. and Provo, J. (2008). *Increasing motivation of elemantary and middle school student through reinforcement*. Paper An Action Research Project Masters Program, Saint Xavier University, Chicago, Illinois. 18.02.2008 tarihinde <https://eric.ed.gov/?ft=on&q=Increasing+motivation+of+elementary+and+middle+school+student+through+reinforcement> adresinden erişilmiştir.
- Kse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerekleőtirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir neri. *Uluslararası Trke Edebiyat Kltr Eğitim Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Krashen, S. (Summer, 2005). The hard work hypothesis: Is doing your homework enough to overcome the effects of poverty. *Multicultural Education*, 16-19. 14.08.2009 tarihinde <https://eric.ed.gov/?q=The+hard+work+hypothesis%3a+Is+doing+your+homework+enough+to+overcome+the+effects+of+poverty&ft=on&id=EJ727795> adresinden erişilmiştir.

- Mayoh K. ve Knutton S. (1997). Using out-of-school experience in science lessons: Reality or rhetoric?. *International Journal of Science Education*, 19(7), 849-867.
- MEB EARGED (2005). *Temel eğitim destek programı ilköğretim 1-5 sınıflar değerlendirme raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. 16.12.2008 tarihinde <http://earged.meb.gov.tr/earged/Olçme/dokumanlar/> adresinden erişilmiştir.
- MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve klavuzu*. Taslak basım, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB (2009). İlköğretim Genel Müdürlüğü verileri, (Temel Eğitim Genel Müdürlüğü olarak değişti). 02.08. 2019 tarihinde <https://tegm.meb.gov.tr/> adresinden erişildi.
- MEB (2017). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4- 5-6-7. sınıflar taslak öğretim programı*, <http://mufredat.meb.gov.tr/Default.aspx>
- Morris, D. (Winter 2005). The clio club an extracurricular model for elementary social studies enrichment. *Gifted Child Today*, 28(1), 41-48.
- NEAP (1997). *Good study habits and academic performance: Findings from the NAEP 1994 U.S. History and Geography Assessments*. Washinton DC.: National Center for Educational Statistic (ED). 14.08.2009 tarihinde <https://eric.ed.gov/?ft=on&q=Good+study+habits+and+academic+performance%3a+Findings+from+the+need+1994+U.S.+History+and+geography++assessments> adresinden erişildi.
- Özgüven, İ. E. (2007). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztürk, C., Dilek, D.(ed). (2004). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*, Ankara: PegemA Yayınları.
- Özür, N. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı etkinliklerin öğrenci başarısına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Roth C. E. and Lockwood L.G. (December 1979). *Strategies and activities for using local communities as environmental education sites*, Columbus Ohio: Clearing House For Science Mathematics and Environmental Education, The Ohio State University College of Natural Resources.
- Saban, A. (2004). *Öğrenme öğretme süreci*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Selçuk, Z. (2004). *Gelişim ve öğrenme*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Strauss, L. and Terenzini, P. (2007). The effects of students' in- and out-of-class experiences on their analytical and group skills: a study of engineering education. *Research in Higher Education*, 48(8), 967-992.
- Turan, R. (Autumn I 2016). Milli tarih'ten "sosyal bilgiler"e Türkiye'de ilköğretim düzeyinde tarih öğretimi. *The Journal of Academic Social Sciences*, 49, 257-278.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2007). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara:Detay Yayıncılık.

T

he Effect Of Out Of Classroom Activities On Student Success In The Social Studies Course

In the course of learning-teaching activities, students are activated. These activities can be carried out inside or outside of the classroom. Out of classroom activities refers to all activities carried out as individuals or groups, which are planned for a certain period where certain teaching techniques are applied and whose subject is the aim and content of the course. The study deals with the effect of out of classroom activities on the success of Social Studies course. Social Studies curriculum has a new comprehension so as to reconstruction in 2005 in Turkey. For that reason it will be required some innovation at learning-teaching process. For example, learning and teaching process will be student center. Thereby, concept of activities and relevant practice become important. In this framework, questionnaires were made among social sciences teachers and students. A total of 49 teachers from 21 schools selected from target population limited to the Ankara Province Metropolitan Municipality participated in the questionnaire for teachers. The subject of the study is the effect of out of classroom activities on the success of Social Sciences course. Questionnaires were made among social sciences teachers, students and parents of students within this framework. Activities have been made for students within the framework of 6th grade Life on Earth Unit and 7th grade Population in Our Country Unit of Social Studies course. An application was performed in Ankara Keçiören Vildan Nurettin Demirer Primary School in 2009-2010 academic year between October and December months in totally 4 classes comprising of 6th and 7th grades with experimental and control groups. Besides, a questionnaire was also made among parents of the students who participated.

According to obtained data, it was concluded that making out of classroom activities for Social Studies course influences the success of students positively. Parents approve these activities but they have some concern. For example, security is most important issue in whole of them. In addition to we can attach economic factors, official permission, insurance and service procurement, which is transportation, food and accommodation. Course teacher must plan all of them very attentive. School management have part in this process what it includes whole of organization, which is out of classroom activities. Especially, it is official permissions, instructions, laws and other regulations related school management. This topic must be regulated in accordance with new social studies curriculum in Turkey. In the light this findings, we can say that firstly, aspect of students this activities accelerate to achievement of course. Out of classroom, activities in Social Studies course in primary school should be extended as they effect students' success positively and precautions should be taken to facilitate making these activities frequently for students and teachers. It must be done even so these activities are so hard so it must be think gained which is skills and knowledge. Besides, out of

classroom activities can use other lessons in school curriculum. This can be more efficient than just practice of social studies lesson.

Secondly, place to use of learning could not limit to classroom area. There are a lot of place to use of learning. For example factory, museum, excavation site, shopping center, special settlements, natural environment, special tree or landscape, land forms etc. The teacher can select this area deal with their subject in social studies curriculum. Especially teachers must select at least one human-made and one natural element during to school year. Third, parents must be supported to their children because this is positive contribution for his achievement. Parents visit must be done and explained that how is useful out of classroom activities. Out of classroom activities introduced by teacher and school management with parents. Fourth, teachers believe that these activities are useful in education but they do not use frequently in their course plan. School management and ministry of education supported to teacher about using this activities by teacher. Consequently, it must be done about this topic more education for social studies teachers. Especially must do in service education whole of social studies teacher. In service education must do frequently and give some information for parents both out of school activities and activities places for example museum, factory or etc. In this education, for teacher must be include new method about student center learning. At the same time must be include assessment and evaluation methods for student center learning. Parent and school must be collaborated very often with each other. It use an element for motivation that sharing with parents to knowledge of assessment. Thus, it provided that out of classroom activities could used more efficient.